

Çərşənbə axşamı, 8 oktyabr 1918-ci il, nömrə 9

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Səşənbə, 1 məhərrəmülhəram sənə 1337. 8 təşrin-i-əvvəl sənə 1918.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Kolyubakinskaya küçədə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə: 6-91. Tək nüsxəsi 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Yanvarın birinədək Bakı üçün 35, başqa şəhərlərə 42 rublədir.

Bir aylığı Bakıda 12, başqa şəhərlərdə 19 rublədir.

Elan fiati: sətiri 2 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

BAKİ ŞƏHƏRİ VƏ ƏTRAFI ƏHALİSİNƏ ELANI-RƏSMİ

1 – Bəzi başıpozuq əşqiya [quldurlar] və əşərranın [yaramazların] əğrazi-xüsusiyyətləri [şəxsi məqsədləri] uğrunda kəndi-kəndilərinə məmur süsü verərək, gecə və ya gündüzləri bəzi erməni ailələrinə bilmüraciə filan və ya filan adamın polis müfəttişi və ya qradanaçalnik tərəfindən tələb edildiyindən bəhslə, kəndilərini götürdükləri və ya götürmək istədikləri xəbər alınmışdır.

2 – Əhali ümumən bilməlidir ki, hökumətçə kəndilərinə lüzum görülen hər hansı adamı gecə aramaya lüzum yoxdur; hökumət istədiyi təftişatı gündüz yapar. Binaileyh, gecə bu yolda müraciət vüquunda ilk tədbir olmaq üzrə hadisəni dərhal ən yaxın polis mərkəzinə xəbər verməli və gündüzləri 25-80 nömrəli, gecələri nisfülleydən [gecə yarısından] sonra üçün 44-66 polis müfəttişliyinə telefon etməlidir.

3 – Polis vəzaifinin [vəzifələrinin] başıpozuqlarla əlaqəsi olmadığından, hüviyyət [şəxsiyyətini] və sifəti-rəsmiyyəsinə [rəsmi kimliyini] uniformasıyla olmazsa belə, övraqi-rəsmiyyəsiylə [rəsmi sənədləri ilə] isbat edəmməyən heç bir kimsəyə əhali etibar və təbəiyyət [tabeçilik] etməməli və vüquunda [baş verdikdə] bərvəchiməruz [deyildişi şəkil-də] polisə ixbari-keyfiyyət olunmalıdır [hadisə xəbər verilməlidir].

4 – Tərəfimizdən şiddətlə təqib edilməkdə olduqlarından er və ya gec yaxalanacaq bu misilli əşxası [bu kimi şəxsləri] bilənlərin lütfən müfəttişliyə ixbar etməsi və bilib də səlaməti-ümumiyyə əleyhində bunları kətm edənlərin [gizlədənlərin] faili-müştərək ədd edilərək [cinayət ortağı hesab edilərək] ən şədidd [şiddətli] cəzaya məruz qalacaqları əhəmiyyətlə elan olunur.

2/10/34 [2 oktyabr 1918]
Azərbaycan Polis müfəttiş-
ümumisi Bəhaəddin

ELAN

Oktyabr ayının 5-də 1918-ci ildə Azərbaycan Hökuməti tərəfindən verilən qərardad mövcibincə [qərardada uyğun olaraq], hamı neft mədənləri və onlara mütəəlliq [onlarla əlaqəli] idarələr yenidən sahiblərinə qaytarılmışdır. Bununla ümum firma sahiblərinə elan olunur ki, neft ehtiyatı və qeyri məhsul [hasil] ediləcək mədəniyyətin [mədən məhsullarının] miqdarı məlum olduqdan sonra mədənlərə, zavodlara və bunlarda olan əmlaka sahib olmaq olar. Bu barədə xüsusi elan olunacaqdır.

Ticarət və Sənə'ət naziri:

A. Aşurov.

**TİCARƏT VƏ SƏNAYƏT
NƏZARƏTİNDƏN
[TİCARƏT VƏ SƏNAYE
NAZİRLİYİNDƏN]**

Bununla milliləşmiş firmaları idarə edən heyətlərə elan olunur ki, firmaların sahiblərinə qaytarılması qanunu elan edildikdə, idarələrində olduğu əmlakı sahiblərinə yaxud müvəkkillərinə tapşırıb, Xalq Təsərrüfatı Şurasına idarə etdikləri müddətdə icra etdikləri məxaricin maliyyə və sənaye cəhətcə hesabını göstərməlidirlər.

Ticarət və Sənə'ət naziri:

A. Asurov.

**BAKIDA MÖVCUD
BİLÜMUM RUS ZABİTANINA
ELANİ-RƏSMİ**

Məişətlərində müşkilat çəkən rus zabitanının hökumət naminə tərifi-halları [rifahının yaxşılaşdırılması] Ordu Komandanı Paşa həzrətləri tərəfindən veriləcəyindən, əmr olunmaqla, kəndilərində olaraq Bakıda mövcud bilümmum [bütün] rus zabitanının zükur və ünəs [kişi və qadın] ailələri əfradının [fərdlərinin] isimlərini havi [ehtiva edən] birər listə [siyahı] ilə Polis Müfəttişi-Ümumiliyinə müraciətlə dəftəri-məxsusuna qeyd olunmaları lüzumu elan olunur.

Azərbaycan Polis müfəttişi-

ümumisi: Bəhaəddin.

ELANİ-RƏSMİ

Düşmənin əsnayi-fərarında [qaçarkən] buraxdığı toplardan bəzilərinin qəmə və durbinlərini gizlədiklərindən, əhalidən top qəmə və durbinlərini bulub da gətirənlərə bəhər [hər bir] qəmə üçün iki min və bəhər top durbinini üçün min rublə mükafat veriləcəyi və bunların Polis Müfəttişliyinə müraciətləri lüzumu elan olunur.

Azərbaycan Polis müfəttişi-

ümumisi: Bəhaəddin.

Siyasi, ictimai, ədəbi və iqtisadi gündəlik **“Azərbaycan”** qəzetəsinə abunə dəftəri açıqdır.

Qəzetəmizdə iştirak etmək üçün müqtədir qələm sahiblərindən lazımi əşxas[ı] idarəmiz dəvət etmişdir. Böyük şəhərlər və əhəmiyyətli mövqelərdə müxbirlərimiz mövcuddur. Tiflis ilə xüsusi telefon müxabərəmiz [xəbərləşməmiz] olmaqla bərabər, teleqraf acentəliyimiz hər bir mühüm xəbərləri intişara [yaymağa] çalışacaqdır. Kağız bahası və başqa məvadd [maddələr] sabit olmamağı münasibətilə şimdilik abunə bahası yanvar ayının birinədək qəbul edilir.

Bakıda:

3 aylığı 35 rublə; 1 aylığı 12 rublə.

Başqa şəhərlərdə:

3 aylığı 42 rublə; 1 aylığı 19 rublə.

Müraciət üçün adres: Bakı, Kolyubakinskaya küçədə (Parapet) “Azərbaycan” qəzetəsi idarəsi.

Баку, Колубакинская, контора газеты "Азербайджань".

HÖKUMƏT QƏRARDADI

Azərbaycan Cümhuriyyətində aksiz idarələri təşkil

1) Azərbaycan Hökuməti dairəsində olan Zaqafqaz Aksiz İdarəsinin 3, 5, 7-ci mahalı və 4, 6-cı mahalların hissələri bağlanır və həman mahalların məmurları hərəgah bu qərarə elan edilənədək qulluqda imişlərsə və qeyri bir qulluğa

girməmişlərsə, onlara hökumətin müəssisələri təxliyyəsi barəsində elan olan qərarə üzrə təxliyyə maaşı verilir.

2) Həman birinci qərarədə göstərilən aksiz idarəsi təşkil olunur: Birisi Gəncə şəhərində Gəncə quberniyası və Zaqatal mahalı üçün; ikincisi Bakı şəhərində Bakı quberniyası üçün ümumi aksiz üçün; və üçüncüsü də Bakı şəhərində neft vergisi üçün.

3) Quberniya aksiz idarələri uçaştoklara [sahələrə] bölünür. Uçaştoklar isə aksiz uçaştok nazirinə mühəvvəl edilir [tapşırılır]. Uçaştokların miqdarını hər idarə üçün Maliyyə naziri həll edir.

4) Aksiz pullarını yığmaq və idarə işləri Maliyyə Nəzarətində idarə edilir.

İşləri yerində nəzarət etmək isə aksiz qanununun bəzi maddələrindən naşi [maddələrinə görə] quberniya aksiz idarəsinə mühəvvəl edilir.

5) Aksiz idarəsində qulluqlar bu qayda ilə təqsim olunur [bölünür]: Aksiz pulu yığanların müdiri, müfəttiş, vəkil-konsul, mədən yağlarını bilmək üçün tüccar, katib, dəftərdar, katibin müavinləri və qeyri dəftərdarlar, idarə məmurları, birinci və ikinci cərgəyə hesab olan qarışılclar və mədaxil yığmaq üçün uçaştok nazirləri, böyük və kiçik kontrollar, fabrik kontrolları, süvari və piyada yasavullar.

Qeyd: Aksiz nazirləri nəzarətçilərin müavinləri əvəzinə təyin olunurlar və axıncılarının ixtiyaratı bütün nazirə keçir.

6) Mahal nəzarətçiləri, müavinləri

və baxıçılar qulluqları ləğv edilir.

7) Aksiz müdirləri, müfəttişlər, vəkilkonsullar qulluğa ancaq Maliyyə naziri tərəfindən təyin olunub və ya qulluqdan kənar edirlər. Yerdə qalan məmurları aksiz işlərinin müdiri təyin edib yainki qulluqdan kənar edir və bu bərədə Maliyyə Nəzarətinə məlum edir.

8) 5-ci maddədə göstərilən məmur hamısı hökumət məmurları hesab olunub və pensiya qanunu üzrə pensiya almağa da ixtiyarları vardır.

9) Tiflisdəki aksiz idarəsində Azərbaycan təəllüq [aid] olan işlər hamısı gərək ayrılıb Azərbaycan Aksiz İdarəsinə verilsin.

10) Məmurların maaşı və onların ədədi hər aksiz idarəsində gərək xüsusi siyahıda göstərilsin ki, həman siyahını da Azərbaycan Hökuməti təsdiq etsin.

Azərbaycan Hökumətindən qeyri məmləkətlərə köçüb və orada müvəqqəti yaşayacaq şəxslərin əşyalarını Azərbaycan Hökumətindən keçirməyin təzi

1) Azərbaycan Hökumətində yaşayıb, sonra qeyri məmləkətə müvəqqəti olmaq üçün köçmək istəyən şəxs özüylə gömrüksüz gömrük hesabı ilə 750 manatlıq, külfət isə 1350 manatlıq ev əşyası aparmağa ixtiyarı vardır.

2) Aparılan ev əşyaları gərək işlənmiş ola, çünki qeyri mal aparmağa öylə ixtiyar verilmir.

3) Gömrüksüz aparılacaq şeylər bərəsində ərizə Ticarət və Sənaye nazirinə verilir.

4) Ərizə ilə bərəbər, aparılacaq əşyanın siyahısını divanxana təsdiq etdikdən sonra ki, doğrudan da əşya gedənə təəllüqdür [məxsusdur] və evdə işlənir, verilir.

5) Gömrükxana isə həman gedən ev əşyalarını təhqiq edib, yuxarıda denilən qiymət üzrə gömrüksüz qeyri məmləkətə buraxılır.

Neft mədənlərinin sahiblərinə verilmək qanunu

Azərbaycan Cümhuriyyəti Vükəla Şurasının [Nazirlər Kabinetinin] qərarıdadı

1) Bakı quberniyası dairəsində mədənlərin və bunlara mütəəlliq [məxsus] əmlak və ticarət donanmasının milliləşməsi və idarəsi bərəsində sabiq Xalq Komissarları Şurası tərəfindən verilmiş qanun və fərmanlar fəsx olunur.

2) Mədənlərə, zavodlara, vaporlara və bunlara məxsus əmlaka malik olmaq və idarə etmək haqqı, bunlardakı neft ehtiyatının və məhsulətinin miqdarı təyin edildikdən sonra, sahiblərinə və yaxud müvəkillərinə veriləcəkdir.

3) Hamı firma sahibləri və müdirləri, idarəsində olan neftin və neft məhsulətinin miqdarı bərəsində Ticarət və Sənə'ət Nəzarətinə məlumat verməlidir.

Qeyd: Yuxarıda zikr olunan məlumatı düz verməyənlər və yaxud boyun qaçıranlar hökumət əksinə fəaliyyətdə bulunmaqda müttəhim edilib, divanihərb qanunu mövcibincə [hərbi məhkəmə qanununa uyğun olaraq] cəzalanacaqlardır.

4) Firmalarda mövcud olan neft

ehtiyatı və neft məhsulatu hökumət tərəfindən bu barədə xüsusi qanun verilənədək sahiblərinə və müdirlərinə tapşırılıb, hökumətin ixtiyarında qalmalıdır. Firma sahiblərinə və müdirlərinə, Ticarət və Sənə'ət nazirindən icazəsiz bu şeyləri nəql etdirmək mən [qadağan] edilir.

5) Bu qanunun həyata tətbiq edilməsi Ticarət və Sənə'ət nazirinə mühəvvəl olunur [tapşırılır].

* * *

Temmuzun 9-da 1918-ci [ildə] Ərzaq naziri tərəfindən verilən qanun mövcubincə [qanuna görə], icazəsiz və şəhadətnaməsiz aşağıda göstərilən miqdarda Azərbaycan Hökuməti daxilindən ərzaq dışarı çıxarmaq olar:

1	çörək	5	girvənkəyədək
2	pənim	1	“ “ “
3	yağ	1	“ “ “
4	qənd	1	“ “ “
5	çay	1/8	“ “ “
6	balıq kürüsü	1	“ “ “
7	meyvəcat	10	“ “ “
8	yemiş və göyərti	10	“ “ “
9	yumurta	10	dənəyədək
10	şərab və sair məşrubat	1	butilka

Katib: Bortsov.

NÖVBƏTİ MƏSƏLƏRİMİZ

İştə, əsrlərcə Rusiyada və baxşus Qafqaziyada hökmfərma olan zülm və istibdad Qafqaziya türklərini ruhən əzmış və vətənlərinə qarşı hissiz buraxmışdı. Fəqət bu gün əzilmiş, adətə ölmüş olan o ruhlar dirilməyə və uca-

lara çıxmağa başlamışdır. Hətta o zamanlar Rusiya istibdadı o dərəcəyə gəlmişdi ki, Qafqaziya islamlarına bir taqım dövlət məktəblərində yer verməzdi.

Zatən bizim Qafqaziyalılarda mülkiyyə məmuru, daha doğrusu adi rus çinovniki olmaq arzusu çox olduğundan, bu yerlərdə adamlarımızın olmaması gözə çarpmırdısa, əsgərlik məsələsində gizli mətləblər tamamilə meydana çıxırdı. Zatən bizlərə daima şübhəli baxan Çar hökuməti bu dəfə bizlərdən əsgər tutmamasıyla Zaqaqaziya türklərini bir növ xoşnud [məmnun] etmişdi. Lakin əsgərlik böyük bir vəzifə olduğundan, bizi bundan bir az kənarda saxlayırdılar. Fəqət artıq Nikolayların dövrü keçdi, bir inqilab, bir ixtilal aşdı. Qafqaziya türkləri kəndi qan qardaşları köməyi ilə azad və müstəqil olmağa başladı. Bu ana qədər əzilməkdə olan ruhumuz artıq o əzilmələrdən xilas oldu. Bu gün “vəhşi” deyə əsgərliyə almamaqla bizi təhqir edəcək bir kimsə qalmadı. Biləks, Orduyü müzəffəri-islam [qalib müsəlman ordusu] komandanlığı Qafqaziya qardaşlarını vətən üçün ibrazi-himmət etməyə [səy göstərməyə] dəvət edir. Bu gün ali bir vəzifə ilə müvəzzəf olub [ali bir vəzifəni çiyinə alıb], qəhrəmanlıqlar göstərmək zamanı gəlmiş. Mazidə [keçmişdə] əsgərlikdən qaçmaq üçün İran pasportu (təzkirəsi) çıxaran, sinələrini [yaşlarını] azaltmağa təlaş edənlər bu gün artıq bizim miyanımızda [aramızda] olmasın gərək. Həpimiz yek-

vücud olaraq kəndi mövcudiyyəti-milliyəmizi, kəndi irzü namusumuzu müdafiəyə qiyam edəlim [müdafiə etmək üçün ayağa qalxaq]. Binaileyh dövlət təşkil etmək üçün lazım olan bir şey varsa, o da qüvvə, qüvvə, yenə də qüvvədir.

İştə o qüvvə də əbnayi-vətənin [vətən oğullarının] fədakarlığından asılıdır. Azərbaycanın hökumət idarəsi təşkil olduğu zamanda dürlü yerlərdən gələcək bir seyyiənin [yamanlığın] qarşısını almaqla, bu cahanşümul bir müharibə zamanında səfərbərlik halına gəlməlidir [səfərbərlik halına gəlməliyin].

Birinci məsələmiz böylə.

Əsgərlik bizə nə qədər lazım isə, elə də atidə [gələcəkdə] bizə lazım olacaq ticarət və sənaye müəssisələrində mövqe tutacaq bu gün artıq gəncləri hazırlamaq icab edir. Hazır[da] dəmiryolları, elektrik istasyonu (işiq), teleqraf, telefon və kəzalik [eləcə də] bir çox mühim işlər qeyri-islamılar [müsəlman olmayanlar] ilə məmludur [doludur]. Azərbaycan Cümhuriyyəti səfərbərlik elan etdikdən sonra bir az məlumatlıları Türük və Məabir Nəzarəti [Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyi] tərəfindən dəmiryollarda makinaçılıq və mövqiflərə [stansiyalara] lazım olan yerlərə cəlb etməlidir. Habelə avtomobil təmiratı və başqa əməliyyatxanalarda hər gənclərimizi müvəzzəf etməlidir [gənclərimizə vəzifə tapşırılmalıdır].

İşbu tərzlə bir qaç yüz min orduya malik Azərbaycan Hökuməti hər bir vadedə işləyəcək əşxası [adamları] da

yetirmiş olar ki, bugünkü makina və mədəniyyətlər münaqişəsində biz də əli boş qalmarız.

Bunların ümumisi intizam və itaət ilə olacağından, əsgərlikdən ürkmüş bir taqım gənclərimiz var qüvvə ilə yekdigərlərini [bir-birlərini] vətənə, dövlətə müavinət [yardım] üçün təşviq etməklə olar. Türklüyü və onun ruhi-pakini daha da ucalara qaldırmaq üçün yeni təsis edilən Hökuməti-Cümhuriyyətimizə itaət etməlidir.

Haydı, gənclər, atini [gələcəyi] təmin etmək üçün hökumət əmrlərini dinləyiniz. O da ümumun səadəti üçün təşəbbüsə başlamışdır.

H. Hanəfi

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Gürcü Teleqraf Acentəsindən

Poti – 26 eylül. Dün Ukraynaya gələn alman nəqliyyat vaporu ilə birinci dəfə olaraq 114 min put miqdarında Ukrayna buğdası gətirildi. Bu buğda almanlar tərəfindən Gürcüstanın Şəhərlər İttifaqı üçün alınıb, tənbəki ilə əvəz ediləcəkdir. Bu buğda, kisələr hazır edildikdən sonra, Tiflisə göndəriləcəkdir.

Sofiya – 26 eylül. Hökumət bloku firqələri tərəfindən bu məzmununda bir nota nəşr edilmişdir: *“Hökumət bloku firqələrinin rızasıyla Bolqariya Hökuməti eylülün 26-da saat 5-də düşmə-nə rəsmi surətdə mütarikə [atəşkəs] təklif etmişdir.”*

TÜRKİYƏDƏ

Daxiliyyə naziri-cədidinin [təzə Daxili İşlər nazirinin] əmri

Daxiliyyə naziri-cədidi Canbulat bəy vali və mütəsərriflərə teleqraf ilə xəbər vermişdir ki, bilümmum əhalinin malı, həyat və namusunun vəqayəsi [qorunması] hökumətin vəzaifi-əsasiyyəsinədən [əsas vəzifələrindən] olduğu üçün hərəkati-nalayıqədə [nalayıq hərəkətlərdə] bulunanlar mücazata [cəzaya] düçar olacaqlardır.

Türk Ocağında intixabat [seçkilərin] nəticələri

Türk Ocağından:

Konqre intixabatının nəticəsində müxtəlif heyətləri təşkil edən zəvatin [şəxslərin] isimlərini və aldıkları rəyin [səsin] miqdarını aşağıya qeyd edirik:

İdarə heyəti: Həmdullah Sübhi bəy 132, Məhməd Əmin bəy 123, Doktor Həsən Fərid bəy 112, Nüzhət Sabit bəy 68, Darülmüəllimin müdiri Sərvət bəy 65, Xalidə Ədib xanım 63, İlyas Raqib bəy 61. İdarə heyəti ilk ictimasi-nı [yığıncağını] əqd etmiş [keçirmiş] və Məhməd Əmin bəy rəyasətə, Həmdullah Sübhi bəy kitabətə [katibliyə], Doktor Həsən Fərid bəy mühasibəyə və Sərvət bəy də mürəxxəsi-məsulluğa [məsul nümayəndəliyə] intixab olunmuşdur.

Hərs [mədəniyyət] heyəti: Ziya Gökalp bəy 141, Hüseyinzadə Əli bəy 112, Həmdullah Sübhi bəy 111, Ağaoğlu Əhməd bəy 105, Xalidə xanım 103,

Köprülüzadə Fuad bəy 102, Nəcib Asim bəy 94, Məhməd Əmin bəy 80, Halim Sabit bəy 71, Vələd Çələbi əfəndi 68.

Heysiyyət divanı: Kazım Nami bəy 65, Ziya Gökalp bəy 59, Vəliyüddin bəy 52, Əhməd Fərid bəy 49, Sadəddin bəy 40.

Müraqibə [nəzarət] heyəti: Sadəddin bəy 91, Əmin Ali bəy 66, Müfid Nəcdət bəy 63 intixab edilmişdir.

KRİM TƏZYİQ EDİLİR

İstanbulda nəşr edilən “Zaman” qəzetəsində oxuduq:

Krım haqqında istehsal etdiyimiz məlumat məəttəəssüf heç də şayani-məmnuniyyət deyildir. Krımdakı yeni vəziyyət Krım müsəlmanlarını istiqbal-ları, istiqlalları haqqında əndişələrə düşürəcək bir şəkil almışdır. Krımlılar bir çox əsbab [səbəblər] və əvamil [amillər] təhtində [altında] olaraq əhvali-hazirəyə [hazırkı vəziyyətə] qarşı bö-yük bir məmnuniyyətsizlik izhar edirlər [göstəririlər]. Fəqət bütün bunlar kafi deyilmiş kimi, bir müddətdən bəri Ukrayna da Krım üzərində doğrudan-doğruya icrayi-təzyiq etməyə başlamış. Krımlıları Ukraynaya əsir qalmağa nəhayət razı etmək üzrə Krıma hər dürlü zəxirə [taxıl] və məkulat [ərzaq] ixracını mən [qadağan] eyləmişdir. Buna bir çarə bulmaq, vəziyyətləri etibarilə vəzifələri olanlar da büsbütün başqa bir yol təqib etmişlərdir. Krımda

son vəziyyətlərin təhəddüsündən [meydana gəlməsindən] əvvəl epeycə [xeyli] zəxirə vardı. Yerli tüccar [tacirlər] əlindəki bir çox böyük depolarda xeyli məkulat və sairə bulunur idi. Almanlar Krımlıları bolşevik zülmündən qurtarmaq üzrə şibhi-cəzirəyə [yarımada] daxil olunca, mövcud zəxair [taxıllar] və məkulat müxtəlif surətlərlə yerlilərin əlindən çıxmışdır. Bunların qismən hökumət malı olması doğrudan-doğruya müsadirələrini intac etmiş [müsadirələri ilə nəticələnmiş], tüccar əlindəkilər də günün birində Ukraynanın Krımı ac buraxmasına meydan verə biləcəyini təxmin edəmməyən sahiblərinin əlindən ucuz fiatlarla alınaraq başqa tərəflərə nəql edilmişdir. Bu səbəblər dolayısıyla Krım bu gün pək müşkül bir vəziyyətdə bulunmaqda və oradakı qardaşlarımız da buna mümasil [oxşar] əsbab və əvamil həsəbilə [səbəbindən] vəziyyəti-hazirəyə qarşı ədəmi-məmnuniyyət [məmnuniyyətsizlik] izhar eyləməkdə və məmləkətlərini bir an əvvəl bizzat [şəxsən özləri] idarə etmək imkanına müəffəriyyətlərini [nail olmaqlarını] təmənnə [arzu] etməkdədir.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Dün Bakıda rus dilində “Azərbaycan” qəzetəsinin birinci nömrəsi nəşr edildi. Cənabi-haqqdan məzkur [adı çəkilən] qəzetənin davamı üçün müvəfəqiyyət dilərik.

Bakı bolşevik məşahirinin [məşhur bolşeviklərinin] aqibəti

Hacı-Tərxandan Bakıya gəlmiş sərnişinlərin dediklərindən böylə anlaşılır ki, Bakı[nın] süqutu yavuşlaşdığı zaman bir paraxodla Bakı bolşeviklərinin məşahiri [məşhurları] Bakıdan fərar edib Krasnovodsk şəhərinə ümid bağlamışlar. Bu şəhərin komitə əsgərləri əhvaldan müxbir [xəbərdar] olub, dərhal sərnişinləri əhatə edərək, məşahirdən Qafqaz Fövqəladə vəkili Stepan Şaumyan, böyük oğlu Suren, Bakı Şura rəisi Caparidze, komissar Şeboldayev, Məşhədi bəy Əzizbəyov, Korqanov və bir də iki nəfər şəxsləri naməlum bolşevikləri həbs edib də, saldatlar səfləri arasından keçirib, sonra onlara təklif etmişlər ki, özlərinə qəbir qazsınlar. Bə'dəhu [ondan sonra] saldatlar məhbusları səflərə düzüb, atəş ilə qətl etmişlər. Və bu minval ilə Bakı bolşeviklər məşahirinin ən yeganə aqibətləri südur etmişdir [gerçəkləşmişdir].

Natarius Arjanixanın həbsi

Babayevanın 4 milyonluq evini 10 min manata Saqatəlidzeyə rəsmi natarius əqdnaməsi [müqaviləsi] ilə satan Arjanixa dörd gün əvvəl polis məmurları tərəfindən tövqif [həbs] edilərək Polis müfəttişi-ümumisi divanxanasına təqdim edilmiş ikən, məzkur [adı çəkilən] Arjanixa divanxanada qaraqolun kəsəti-şüğlündən [çox məşğul olmasından] istifadə edərək fərar edibmiş. Srağa gün Arjanixa yenidən həbs edilib, istintaq üçün Bəhaəddin əfəndinin

hüzuruna təqdim edildi. Əsnayi-istin-taqda Xanım Babayevanı süngü və tüfənglər təhdidi ilə əqdnaməni imza etdirmək vəq'əsini etiraf etmədisə də, lakin keyfiyyəti-əqdnamə sentyabrın 17-də vüqu bulduğu halda, əqdnamənin tarixini 31 avqust səbt [qeyd] etməsinə heç bir səbəb göstərə bilmədi.

Bəy əfəndi bəzi məlumat əxz edəndən sonra, xüsusi qaraqol təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] tutulmaq şərti ilə Arjanixanın həbs edilməsini əmr buyurdu.

Qaçqınların xahişi

Məlum olduğu üzrə, qəhrəman Türk Ordusu qələbə edərək Bakıya yavuqlaşdıqca, müharibə cəbhəsinə yavuş məhəllərdən əhali fərar edib, Bakıya hicrət edirdilər.

Bu son zamanlarda Bakıda on minlərlə qaçqınların toplanması mühəqqəq [şübhəsiz] idi. Bu axırkı müharibədə 2 mindən ziyadə malakan qaçqınları Bakıya gəlmişlər.

İmdi hər yerdə səlaməti-ümumiyyə [ictimai təhlükəsizlik] bərpa edilib, həyat öz sabiqki adəti rəngini almağından dolayı, Bakıdakı qaçqınlar imdi öz vətənlərinə övdət etmək [qayıtmaq] istəmişlər. Və bu məqsəd ilə qaçqınlardan bir heyəti-vükəla [nümayəndə heyəti] ərizə ilə Bakı qubernatoruna rücu [müraciət] edib, müsaidə istəmişlər. Bakı qubernatoru məzkur ərizəni Daxiliyyə nazirinin rəy və əmrinə həvalə etmişdir.

Ətraf vilayətlər ilə müxabərat [xəbərləşmə]

Necə ki məlumdur, Bakıdan qaçmış hərbi paraxodlar bir çox ticarəti paraxodlar ilə Bakı bargahının [limanının] qarşısında durub da Bakıya gələn sənişin paraxodlarını tövqif [həbs] edirdi. Bu gün beş gün tamamdır ki, hər gündə bir paraxod “Qafqaz-Merkuri” körpüsünə gəlib sənişinləri buraxır. Bu minval ilə Ənzəlidən və Lənkərandan və Hacı-Tərxandan hər gün bir paraxod gəlib Bakıya çıxır. Sənişinlərin dediklərinə görə, Nargin cəzirəsi [adası] qarşısında bir çox sənişin paraxodları toplanmışdır. Hər paraxodda 2-3 min sənişinlər olduğu halda, bunların cümləsi aclıq bəlasına mübtəladırlar.

Sənişinlərin arasında bir çox müsri [yoluxucu] xəstəliklər, baxüsus tif (yata-laq) kimi mərzələr müşahidə olunur. Hər paraxodda gündə 20-30 nəfərə kimi insan tələf olur. Biçeraxovun nümayəndəsi Voskresenski sənişinləri Bakıya gəlməkdən mən [qadağan] etmək istəyir. Lakin sənişinlər bir səsə “Türklər bizə nə edəcəklərsə etsinlər, fəqət bizi vətənimizə buraxın!..” deyə tələb edirlər. Voskresenski Bakıya gələnlərin bütün ərzaq və pürqiymət [qiymətli] əşyalarını zəbt edir. Bu gün paraxodlarda minlərcə əhali var ki, Bakıya gəlmələrində səbirsizlik göstərirlər. Voskresenski sənişinlərin erkəklərini başqa bir paraxoda alıb, çocuq və qadınları buraxır.

Lənkərandan gəlmiş sənişinlər

söyləyirlər ki, məhəlli [yerli] sosialist hökuməti yerli əhalini Sarı adasına köçürmək istəmişdir. Lakin əhali bir səsle bunların tələblərini rədd etmişlər. Ərzaq cəhətcə buralarda firavanlıqdır. Lakin qənd, çay, neft və manufaktur cəhətcə ehtiyac çoxdur.

Dərbənd və Xaçmaz yolunun açılması

Dün Bakı mövqifinə [stansiyasına] Dərbənddən gəlmiş bir qatar varid oldu. Qatarda bir çox miniklər və ticarət üçün əmtəə mövcud idi.

Söyləndiyinə görə, Xaçmaz və Dərbəndə kimi dəmiryol müxabəratı [əlaqəsi] açılmışdır.

* * *

– Srağa gün Qafqaziya Müsəlman Ordusu Baş Komandanı Nuri paşa hərətləri Bakıya varid olmuşdur.

* * *

– Yusif İzzət paşa Dağıstan Hökuməti Sədri Ə. Çermoyev ilə bərabər Bakıya gəlmişdir.

* * *

– Maliyyə Nəzarəti tərəfindən Şəhər İdarəsi məmurlarına məvacib vermək üçün milyon yarım pul buraxılmışdır.

* * *

– Eşitdiyimizə görə, Azərbaycan təcirləri tərəfindən Ukraynada çoxlu qənd alınıb neft ilə əvəz ediləcəkdir.

* * *

– Təşrini-əvvəl [oktyabrın] 7-dən Ədliyyə Nəzarəti “Metropol” mehmanxanasından Babayevin dəniz kənarındaki mülkünə köçür.

Gürcü heyəti

Bu günlərdə Bakıya general knyaz Maqalov başda olmaqla bərabər gürcü heyəti gəlmişdir. Bu heyətə daxil olanlar bunlardır:

Knyaz Dadiani, Djaqeli, Andranikov, Xoştariya, İosilyani, Mamulaşvili və general Mikaladze.

Knyaz Maqalov bizim müxbir ilə görüşdükdə demişdir ki:

Bakıya gəlməkdə bizim heyətin ümdə məqsədi vətənlərinə qayıdan gürcülərə müavinətdə [yardımda] bulunub, Gürcüstana neft göndərmək qanununu intizama salmaqdır.

Azərbaycan Hökuməti bizi kamali-məmnuniyyətlə qəbul edib, tezliklə məqsədlərimizə müvəffəq olacağımızı arzu etmişdir.

Bakıda yaşayan gürcülərin çox hissəsi mart və iyul hadisəsi əsnasında maddətən zərər görmüşlər. Hal-hazırda burada yaşayan gürcülərin həyat və əmlakı Azərbaycan Hökuməti tərəfindən təmin edilmişdir. Bu günlərdə vəzifəmizi ifa edib, Tiflisə gedəcəyiz. Azərbaycan Hökuməti cənbində [nəzərdə] Gürcüstan Cümhuriyyəti tərəfindən siyasi məmurluqla N. İ. Kartsivadze təyin edilib, bu yaxında Bakıya gələcəkdir.

Mən və mənim heyətim Azərbaycan Hökuməti sifətində [şəxsində] hamı Azərbaycan türklərini Bakının alınması və yeni müstəqil hökumət təşkili ilə təbrik edib, gələcəkdə dəxi dostana bir əlaqədə olmamızı arzu edirik. Azərbaycan Hökuməti bundan belə qom-

şusu Gürcüstan Hökuməti ilə dostana əlaqədə olacağını hökumətimizə məlum etmişdir.

Müftü əfəndi həzrətləri Bakıda

Şanlı Türk Ordusu Bakını fəth etdikdən sonra, Gəncədə bulunan Azərbaycan Hökumətinin heyəti-vükəlası [Nazirlər Kabineti] və onların nəzarətləri [nazirlikləri] Bakıya nəql edildiyi xəbər verilmişdi. Fəqət o zaman babi-məşixətin [Şeyxülislamıq İdarəsinin] Bakıya köçürüldüyü və rəisi-ruhanimiz olan müftü Mustafa Əfəndi həzrətlərinin Bakıya gəldiyi yazılmışdı.

İştə, qəzetəmizin bu gün aldığı məlumata nəzərən, müftü əfəndi həzrətləri heyəti-vükəla ilə bərabər Bakıya təşrif etmiş və o gündən bəri təhti-idarələrində [idarəsi altında] bulunan babi-məşixətdə fəaliyyətə başlamışdır.

HADİSAT

On min manat pul tələb etmək üçün

Armyanski və Karantinni küçələrin küncündə Səlimovun evində bulunan mühəndis Xudabaşyan Polis müfəttişi Bəhaəddin bəy əfəndiyə telefonla xəbər verirlər ki, bir nəfər yerli müsəlmanlardan “inzibati-əsgəriyyə” [hərbi polis] əlamətini qoluna taxıb da odaya gəlib, həbs təhdidi ilə on min rublə para tələb edir. Müfəttiş əfəndi bilətəxir [dərhal] əmr buyurur ki, Xudabaşyanın odasına qaraqol təyin edilsin.

Bir gün sonra məzkur [adı çəkilən] şəxs Xudabaşyanın odasına həman tələb ilə gəlincə dərhal dərdəst [həbs] edilir. Məlum olar ki, bu xırsız Bakı ətrafında Qala kəndinin əhli Hacı Axundovdur ki, inzibati-əsgəri əlamətini taxıb da xırsızlığa məşğul imiş. Xırsızın dərhal qolları sarınıb da müfəttiş bəyin avtomobilində müdiriyyətə gətirildi. Hacı Axundov Xudabaşyana təqdim edilib də cinayət təhqiq edincə, iş divani-hərbə [hərbi məhkəməyə] veriləcəkdir.

Daşnakların baydaqları

Dün jandarma polis məmurları tərəfindən Müfəttişliyə bir qaç tənə daşnakların firqə baydaqlarını gətirmişlər. Baydaqlar miyanında [arasında] firqənin ən məşhur banilərindən birisinin fotoqrafisi dəxi mövcuddur.

ŞİMALİ QAFQAZIYA VÜKƏLA RƏİSİ ƏBDÜLMƏCİD BƏY TAPA ÇERMƏYEV İLƏ MÜSAHİBƏ

Bakıya üçüncü gün gəlmiş Şimali Qafqaziya Hökumətinin Rəisi-Vükəlası [Baş Naziri] bir ayadək İstanbulda qalmış idi. Dün onu ziyarət etmək mümkün oldu.

Müxbirimizə verdiyi birinci sualı:

– *Sizi maraqlandıran məsələ nədir?*
– oldu.

– Sizin İstanbul səfəriniz ilə aldığınız təsirat və nəticələr!

Əbdülməcid bəy əfəndi:

– Mənim İstanbulda aldığı təsirət çox gözəl və qayət kamil idi. – söylədi. – Bunu da bu saat sizə bəyan edəcəyəm. Fəqət iləricə İstanbul ziyarətimdən və bunun səbəblərindən söyləməliyəm.

Rusiya ixtilal yanqısına mübtələ olduqda, bu hökumətə ümid bəsləmək bir daha bimanə bir şey olduğunu anladıqda, Dağıstan və Çeçen şuraları qərardadı mövcibincə biz də kəndimizə bir təriqi-nicat [nicat yolu] aramalı idik. Məlum ki, əzəlcə bizə ən yaxın olan Azərbaycana müraciət etmək, olmazsa düz-doğru İstanbulda Xəlifə həzrətlərinin hüzeni-şarıflarına kimi getməli idik.

İştə, böylə bir vəzifə ilə mən də İstanbula getdim. Gərək Rəisi-Vükəlanın, gərək Xariciyyə nazirinin Məclisi-Məbusanda kürsiyi-xitabətdə “kiçik qardaşlarımızı hər bir bələdan məhfuz etməklə [qorumaqla] onlara daima müavinətdə [yardımda] bulunmalıyıq” sözləriylə bizim səadətimize çalışacaqları işarələr, təkə Qafqazıyanın deyil, bütən islamın müttəhid [birgə] və müttəfiq yaşamasına və onların tərəqqi yoluyla gedəcəklərinə ən parlaq bir dəlil idi.

İstər “Şeyxüsseyf” Ənvər paşa həzrətlərinin, istər Tələt paşanın Qafqaziya islamlarına olan şəfqəti-bəradəranələri [qardaşcasına şəfqətləri] mənə böyük ümidlər verir. Bunu da qeyd etməliyəm ki, həyatımda gördüyüm mədəni bir kişi varsa, o da Tələt paşadır.

Bilümum [ümumiyyətlə] Türkiyə siyasiyyunundan [siyasi xadimlərindən] hangisinə təsadüf etdiksə, həpsi Qafqaziya islamlarının tərəqqi və təalisini [ucalmasını] və onların istiqlalıyyət üzrə yaşamalarını arzu edirdilər. Bu işə bir taqım əşxasın Türkiyə köməyində imperializm məqsədləri görmək istədiyinə layiqli bir cavab olsun gərək.

Həp türk və islamların fəqət kəndilərini müdafiə etmək, yekdigəri ilə sıxı bir əlaqədə olmaq fikrini Ənvər paşa həzrətləri müsahibəmiz əsnasında dərmian etdi [ortaya qoydu]. Onun bir fateh olduğu hər kəscə təqdir edilməklə bərabər, onu Napoleona müsavi tuturlar, sözlərimə – Əcəba, mənim fəth etdiyim məmləkətləri onlar mənə göstərməzmi? Qaliba [görünür ki] mən bir müdafiədən [müdafiəçidən] maəda [özgə] bir kimsə deyiləm. Mən fəqət islam ilə vətəni müdafiə ilə uğraşdım. Biz türklərin yürüdüüyü siyasət fəqət bundan ibarətdir, əfəndim! – dedi.

Hala Şimali Qafqaziya Hökuməti yanında olacaq hərbi və siyasi heyətinin baş məmuru Yusif İzzət paşa əfəndiləri təyin olmuşdur. Şimali Qafqaziyanın (Dağıstan, Çeçen və digərləri) birinci müvərrixlərindən [tarixçilərindən] olan şu əfəndi Türkiyənin deyil, bəlkə Avropanın alimlərindən ədd [hesab] edilə bilər. Gümanımız budur ki, bundan sonra Türkiyə ilə olan əlaqəmiz bir az da sıxı olsun. Burada hədisinəbəvidən [Peyğəmbərin hədislərindən] olan “Məğribdə bir islamın ayağına bir tikan batarsa, məşriqi-zəmindəki digər

islam hiss etməlidir” kəlamı özünə zəmin bulacaqdır. Bütün islam məmləkətləri yekdigərini təqviyə edərək [gücləndirərək], tərəqqiyi-ümum üçün çalışmalıdırlar.

Başqa hökumətlərə nisbətən bizim siyasətimiz pak dostanə olacaqdır. Bunun doğru olduğu birinci növbədə gürcülərə isbat edildi.

Onların siyasi məhfillərində [dairələrində] hər tərəfdən müsəlmanlar ilə əhatə edildiyini gördükdə, artıq dərəcə xətərnək olmuşlardı [qorxmşudular]. Lakin get-gedə bu xətər yersiz olduğu anlaşıldıqda, irəliki politikalarını bütöün mütəğəyyir etdilər [dəyişdirdilər]. Ermənilərə gəldikdə, onlara qarşı bizdə bir xüsuməti-xüsusi [xüsusi bir ədavət] olammaz, məğərinki onların xəsimanə [düşmənca] cənub siyasəti vətənimiz olan Şimali Qafqaziyada toxum saçmamış ola. Burada bizim dağistanlıların “Yaxında iyi qonşusu olmaq, iraqda qardaşı olmaqdan əfzəldir” zərbülməsəlini həqiqətləndirmiş olmaqla, inşallah cənubda qardaşlarımıza, şimalda qonşu və dostlarımıza faydalı olarız ki, bu da doğrudan doğruya “Qafqaziya qafqazlılarıdır” şüarının türklər dimağında [zehində] cərəyan etdiyindən dolayı irəli gələcəkdir.

İştə, bunun üçün mənim Türkiyədə aldığı təsirət qayət gözəl və kamil idi. – sözləri ilə Əbdülməcrid bəy Tapa Çermoyev sözləri xitam-pəzir oldu [sona çatdı].

M. H.

TÜRKCƏ BİLMƏYƏN TƏLƏBƏLƏRİMİZ

Bir tərəfdən Rusiya Hökuməti-sabiqəsinin [keçmiş Rusiya Hökumətinin] müsəlmanlar haqqında təqib etdiyi ruslaşdırmaq politikası, digər tərəfdən babalarımızın türkcəyə olan ədəmirəğbət və əhəmiyyəti [rəğbətlərinin olmaması və əhəmiyyət verməmələri] bu gün minlərcə tələbəmizin ana dilindən məhrum olmasına və onların adətə millət və milliyyətlərinə qarşı biganə qalmalarına badi [səbəb] olmuşdur. Bu gün artıq bu kimi zavallılar hökuməti-sabiqənin irəli sürdüyü məzkur [həmin] politikanı və babalarının türkcəyə olmuş ədəmirəğbətlərini və ələlxusus bu gün türkcənin lüzumunu anlamışlar. Odur ki, zavallı tələbələrımız önünə gələnələrə bizim halımız nə olacaq kimi acı-acı suallar verməklə kəndilərinə bir çarə arayırlar...

Acınacaq bir hal deyilmi? Şübhəsiz ki, acınacaq və təəssüf ediləcək bir haldır.

Nasıl bu hala acınılmasın və təəssüf edilməsin ki, sənələrcə ömürlərini rus edadilərində keçirən tələbələrımız, bu gün görmüş olduqları təhsili irəli sürmək və aldıqları məlumatı genişlətmək və bu sayədə istiqballarını təmin etmək üçün bir darülfünun [universitet] bulammırlar?

Şimdi böylələrinə “Haydı, yavrum, İstanbula gediniz də, orada bulunan darülfünunlara giriniz” desək, türkcə bilmədiklərindən oralara da girəmmə-

yəcəklər.

Şimdi bu zavallılar nə yapsınlar? Əgər yenə Rusiya darülfünunlarına getsələr, onda yenə əski hamam, əski tas misalınca amali-milliyə və vətəniyyəmişcə müvafiq olmayacaq. Daha doğrusu, yurdumuzu milli bir ruhda ziyalandırıcı münəvvər fikirli gənclərimiz yetişəmməyəcəkdir.

Binaileyh [ona görə], Maarif Nəzarəti gərək hər halda acınacaq və təəssüf ediləcək məsələni nəzərdən dur [uzaq] tutmasın və bu yolda lazım gələn təşəbbüslərdə bulunsun və bu kimi vətəyi-heyrət və səfalətdə [heyrət və səfalət burulğanında] qalan övladivətənin ehtiyacati-mənəviyyə və zəruriyyəsinə [mənəvi və zəruri ehtiyaclarını] bir an əvvəl təsviyə etməyə [aradan qaldırmağa] şitab etsin [tələssin]. Zira sənələrcə ömri-giranbahalarını [dəyərli ömürlərini] ülum və fününun [elm və fənlərin] təhsili ilə keçirən bu zavallı yavrularımız bu gün boyunları bükük, acınacaq bir halda aşağı-yuxarı boş-boş dolaşmaları həqiqətən təəssüf ediləcək hallardandır.

Heç şübhə yoxdur, Maarif Nəzarəti vətənin şu sevgili yavrularını bu hali-pürmələldə [acınacaqlı halda] qoymaq istəməz və bu xüsusda əldən gələn fədakarlığı əsirgəməz.

Fəqət iş burasındadır ki, Maarif Nəzarəti şu balalarımızın qiymətli vaxtları zayə olmamaq üçün şimdilik gərək bir sənəlik türkcə öyrədici bir kursu açıb, onları türkcəyə və istiləhati-fənniyyəyə [elmi terminlərə] alış-

dırsın və bundan sonra arzu edənləri İstanbul məkatibi-alisinə [ali məktəblərinə] və burada təhsil etmək istəyənləri isə Maarif Nəzarətinin türk ruhunda, türk dilində olmaq şərtilə yurdu-muzda təsis edəcəyi mədarisi-aliyəyə [ali məktəblərə] verməklə məqsədə erişilsin.

İştə, ümidvarız ki, Maarif Nəzarəti başında duran türkçülər, həqiqi və səmimi maarifpərvərlər, bu xüsusda ənqəribüzzaman [yaxın zamanda] bir təşəbbüsdə bulunar və bu surətlə bu gün ortalıqda sərgərdan gəzən tələbələrimizin bu hali-əsəfiştimallarına [təəssüf doğuran hallarına] acıyaraq, onların təmini-istiqləli üçün yuxarıda təhriirinə [yazmağa] ictisar [cəsarət] etdiyimiz tərzdə bir kurs açmaqla bizi minnətdar eylər!

Rza Zaki

NƏ YAZIRLAR?

Tiflisdə müntəşir [nəşr olunan] erməni qəzetəsi “Kafkazski slovo” yazır:

Bu axır vaxtda Ermənistan barəsində təskin verici xəbərlər gəlməkdədir. Almaniyə nümayəndələri vasitəsilə Türkiyə ilə Ermənistan arasında Türkiyə Ordusu tərəfindən işğal olunmuş Ermənistan mütəəlliq [məxsus] yerlərin boşaldılması məsələsi barəsində etilaf [uzlaşma] əmələ gəlmişdir. Bu bərədə Türkiyənin İrəvandakı siyasi nümayəndəsi də ciddi fəaliyyətdə bulu-

nur.

Onun dediyinə görə, Xəlil paşa İstanbulda Türkiyə Hökumətindən Ermənistanla verilmiş yerlərin boşalıb, Qarabağ Türkiyə tərəfindən işğal olunmayıb bitərəf qalmasını rica etmişdir. Bundan savayı, 50 min qaçqınların Şiraka qaytarılıb, bunlar üçün 12 min put taxıl verilməsini Xəlil paşa xahiş etmişdir. Andranik dəstəsinin heç də Ermənistan Hökuməti ilə əlaqədə olmayıb, Culfa dəmiryolunda Türkiyə Ordusu yürüşünə mümaniət etməsinin [maneçilik törətməsinin] xodsəranə [özbaşına] olduğunu Türkiyə Hökumətinə demişdir.

Türkiyə dövlətinin siyasi nümayəndəsi [erməni] katalikosu (erməni rəis-ruhanisi) ilə etdiyi söhbətində demişdir ki, Türkiyə dövləti bundan belə Ermənistan məsələlərində maraqlanıb iştirak etməklə, bu iki dövlətin dostanə bir əlaqədə bulunmasına əmindir. İstanbuldakı Ermənistan nümayəndələrinin Türkiyə dövləti ilə bulunduğu əlaqələr də bunu təsdiq edir. Bunlar öz danışıqlarında bu iki dövlətin bir-birinin daxili işlərinə qarışmayıb, öz milli və siyasi məsələlərində azad yaşayacaqlarına söz vermişlər. Türkiyə Hökuməti tərəfindən keçmişdə Şam, Konya, Aleppo, Ədən və bu kimi uzaq yerlərə sürülən ermənilərə yenə öz vətənlərinə qayıtmağa icazə verilmişdir.

“Jamanak” qəzetəsinin dediyinə görə, bu barədə Sis katalikosu Şam Hökuməti vasitəsi ilə Türkiyə Hökumə-

tinə izhari-təşəkkür etmişdir.

Gürcüstan Hökumətində olan Ermənistan siyasi nümayəndəsi Camalyan ilə Türkiyənin Gürcüstan nümayəndəsi arasında qaçqınların vətənlərinə qayıtması barəsində müzakirələr başlanıb. Camalyanın dediyinə görə, bu məsələnin həllindən ötrü ciddi tədbirlər görülməlidir.

Gələcəkdə Türkiyə ilə Ermənistan hökumətlərinin dostanə bir surətdə yaşayıb, hər iki dövlət muxtariyyətlə [müstəqil surətdə] öz daxilində milli və siyasi məqsədlərini yürüdəcəyinə türk mətbuat aləmi böyük ümidlər bağlayır. Bu növ müttəhid qonşuluq yolu aranılıb. Lakin bu danışılan sözlər, söylənilən arzular həyatda da görülməlidir. Ermənistan özünə verildiyi əmlakı idarəyə başlarsa, milyonlarla qaçqınlar vətənlərinə qayıtmağa imkan tapıb, yenə pozulmuş həyatlarını iadə edərlərsə, o vaxt biz ermənilər və Ermənistanın qonşusu Türkiyə ilə etilaf yaşadığını hiss edəriz. Ermənistanın qonşu dövlətlərlə dostanə əlaqədə yaşamasından başqa, özgə fikri yoxdur. Ermənistanın və ermənilərin səadəti üçün siyasət cəhətcə qurbanlar verməyə hazırız. Ermənilər və Ermənistan gələcəkdə müstəqil yaşamamalıdır və Ermənistan heç vaxt öz xilaskarını unutmayacaqdır. Ermənilərə avropalılar öz nitqlərində imdad vəd etmişdilər, feilən biz bunu görmədik. İmdi Ermənistanın üzərində qara buludlar artıq dağılıb, günəş öz şüalarıyla ətrafı işıqlandırır. Ermənilər imdi

bu işıqdan istifadə edib, özlərinə tarixi haq bir yol aramalıdırlar.

XARİCİ XƏBƏRLƏR

Kadet firqəsinin yeni siyasəti

Berlin – Stokholmdan vürud edən [gəlib çatan] xəbərlərə nəzərən, rus kadetləri firqəsi yeni bir istiqaməti-siyasiyyə təhərri etməkdə [axtarmaqda] və Etilafın [Antanta blokunun] heç bir vədini ifa etməməsindən dolayı süquti-xəyala uğradığını bəyan etməkdədir. Etilaf müddəti-mədidədən [uzun müddətdən] bəri sosialist ixtilalçılarla sıxı münasibətdə bulunmuşdur. Kadetlərin yeni siyasətinə mütəəlliq [aid] əsasat [əsaslar] Kiyevdə təyin ediləcəkdir. Burada məzkur [adı çəkilən] firqə rüəsası [partiyanın liderləri] Almaniyanın kadetlər firqəsinə müsaid [uyğun] bir rus siyasəti təqib etməyə amadə [hazır] olub-olmadıqlarını anlamaq üzrə Almaniya müməssilləri [nüməyəndələri] ilə münasibətdə bulunacaqlardır. Oktyabrist firqəsinin sol cinahı yeni siyasətə tərəfdar olduğunu bəyan etmiş isə də, digər oktyabristlər, bilxassə [xüsusilə] ərbabi-sənayedən və maliyyundan [sənayeçi və maliyyə sahiblərindən] mütəşəkkil bulunan Moskva oktyabristləri əlan [hal-hazırda] Etilaf tərəfini iltizamda [tərəfini tutmaqda] davam etməkdədirlər. Kadetlər rüəsasından olub, Stokholmda iqamət etməkdə [yaşa-

maqda] olan Baron Nold[e] demişdir ki:

“Bütün rus burjuazi firqələri Etilafdan bir şey bəkləmək caiz olmadığını və bilxassə Rusiya, Etilaf dövlətləri ilə və ya məmləkətimizdə bunların tərəfdarı olan ixtilalçı sosialistlərlə həmfikir olaraq hərəkət etmədiyi təqdirdə, bütün məmləkətin həyati-iqtisadi [iqtisadi həyatı] məhv olacağını yaxında anlayacaqlardır.”

Digər tərəfdən Stokholmda bulunan sosialist ixtilalçılar rüəsas [liderləri], Almaniya Etilafın müavinətilə [yardımıyla] əzilməsi başlıca qayələrinə birini təşkil etmədiyini bəyan etmişlərdir. Kerenskiyə gəlincə, buna ümumən ələmi-siyasətdə ölmüş nəzəri ilə baxılmaqdadır.

Ruzveltin çocuğu tələf oldu

Amerika Rəisi-Cümhuri-əsbaq Teodor Ruzvel[t]in ən kiçik məxdumun[un] [oğlunun] Fransada bir müharibəyi-havaiyyədə [hava döyüşündə] tələf olduğunu italyan qəzetələri xəbər almışlardır.

Müdirilər:

Ceyhun bəy Hacıbəyli
Şəfi bəy Rüstəmbəyli

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Bakı şəhəri və ətrafı əhalisinə elani-rəsmi

səh. 117. “2/10/34”: burada il, rumi təqvimlə göstərilmişdir (1334-cü il); miladi təqvimlə 2 oktyabr 1918-ci ilə uyğundur.

Bakıda mövcud bilümm rus zabitanına elani-rəsmi

səh. 118. “Ordu Komandanı Paşa həzrətləri”: Qafqaz İslam Ordusu Komandanı Nuri paşa nəzərdə tutulur.

Hökumət qərardadı: Azərbaycan Cümhuriyyətində aksiz idarələrinin təşkili

səh. 120. “9) Tiflisdəki aksiz idarəsinə...”: Zaqafqaziya Aksiz İdarəsi nəzərdə tutulur.

Növbəti məsələlərimiz

səh. 121. “Orduyi-müzəffəri-islam”: Qafqaz İslam Ordusu nəzərdə tutulur.

səh. 122. “H. Hənəfi”: Azərbaycan qəzetində “M. Hənəfi” imzası Hənəfi Zeynalıya məxsusdur. Burada “H. Hənəfi” imzası ilə çap edilən məqalə də üslub baxımından H. Zeynallının məqalələri ilə oxşarlıq göstərməkdədir. Çox güman ki, qəzetdə texniki bir səhvə yol verilmişdir, “H. Hənəfi” yerinə “M. Hənəfi” olmalıdır.

Şimali Qafqaziya Vükəla Rəisi Əbdülməcid Tapa Çermoyev ilə müsahibə

səh. 128. “Xəlifə həzrətləri...”: 3 iyul 1918-ci ildən 1 noyabr 1922-ci ilə qədər Osmanlı padşahı və eyni zamanda İslam xəlifəsi olan VI Mehmed Vahidəddin nəzərdə tutulur.

“Rəisi-Vükəla”: o dövrdə Osmanlı dövlətinin Baş Naziri olan Tələt paşa nəzərdə tutulur.

“Xariciyyə naziri”: o dövrdə Osmanlı dövlətinin Xarici İşlər naziri olan Əhməd Nəsimi bəy nəzərdə tutulur.

“Şeyxüssüuyuf”: hərfən “qılıncın şeyxi” mənasına gəlir; Ənvər paşa Osmanlı dövlətinin Hərbi naziri olduğundan, bu ləqəblə yad edilir.

Xarici xəbərlər:

Ruzveltin çocuğu tələf oldu

səh. 132. “Amerika Rəisi-Cümhuri-əsbaq Teodor Ruzveltin ən kiçik məxdumunun...”: ABŞ-ın sabiq prezidentlərindən Teodor Ruzveltin oğlu Kventin Ruzvelt nəzərdə tutulur.